

# שיחת השבוע

הרב יוצא לאור על-ידי צעירי-אגודת-חב"ד - המרכז • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף-יצחק אהרונוב

## יש חדש

### ■ אור בחנוכה

צעירי-חב"ד נערכים למבצע גדול ורחב היקף בימי החנוכה. הם יביאו את שמחת החג לכוחות הביטחון, למואשפים במרכזים רפואיים, לקשישים בבתי-אבות, לריכוזי עולים ואף לבתי-כלא ועוד, ויזכו את הציבור בהדלקת הנרות. אגף ההוצאה-לאור של צעירי-חב"ד הפיק לקראת חנוכה מערך של עלוני-הסברה מרהיבי-עין, לילדים ולמבוגרים, בעברית וברוסית. העלונים יופצו בימי החנוכה במאות אלפי עותקים וינחילו לציבור את ערכי החג, מצוותיו ומנהגיו. כמו-כן יוצבו חנוכיית-ענק במרכזי הערים, ויותר מאלף חנוכיית ניידות יותקנו על כלי-רכב.

### ■ חיזוק נפגעי הטרור

ביום חמישי בערב, נר שביעי של חנוכה, יקיים מטה צעירי-חב"ד למען נפגעי הטרור פעילות ארצית בסממה האור ינצח. בכל רחבי הארץ יהיו אי"ה הדלקות נר חנוכה מרכזיות, בסימן הזדהות עם משפחות נפגעי הטרור. בערב הזה ידליקו את הנרות נציגי המשפחות, ובכך יפיגו את נחישותו של עם-ישראל לגבור על כל הקשיים ולהוסיף לשאת את אור האמונה והביטחון בה'.

### ■ פריד בהופעה לצפייה

ענק הזמר החסידי אברהם פריד השיק את אלבום ההופעה החיה שלו, בתקליטור DVD לצפייה ובמארז נפרד עם אלבום כפול לאזנה. באלבום מבוחר שירים, ישנים וחדשים. הצילום בוצע באמצעות שש מצלמות, והתוצאה מרהיבה. טל' 704120-7001.

## זמני השבוע

ניו יורק	דטרויט	מיאמי	לוס-אנג'לס
4:10	4:42	5:13	4:26
5:14	5:46	6:08	5:25

המודל: ליל חמישי, 12 בלילה, 59 דקות ו-10 חלקים ראש-חודש טבת: ביום החמישי וביום השישי

כתובת המערכת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840  
טל' 972-72-2770100 • פקס 972-3-9606169  
www.chabad.org.il • chabad@chabad.org.il  
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

# לחזור לעצמאות רוחנית

עיקר המאבק של חנוכה התבטא בצד הרוחני-ערכי, שאותו מסמל פך השמן. המלחמות והניצחונות באו מכוחה של אמונה עזה בקב"ה, שהתפרצה אז במלוא עוזו.

שחיתויות פנימיות, זו הייתה הנקודה שסימנה את סופה של ממלכת החשמונאים.

## רדיפה אחר אהדה

שנים על שנים בזו אצלנו לדמותו של 'היהודי הגלותי', אותו יהודי שחי בעיירה קטנה בפולין או בכפר נידח במרוקו, וידע שאין מנוס מלהרכין ראש לפני גזרות הגויים ורדיפותיהם. כמה לעגו לחוסר-האונים שלו, לקבלת הדין שהופגנה מצידו. תחת זאת טיפחו את דמותו של הצבר הגאה, שאינו מכופף את ראשו לפני אומות-העולם, והיודע להילחם באויביו ולהכותם שוק על ירך.

אבל מציאות השנים האחרונות מעוררת בנו געגועים ל'יהודי הגלותי' מן העיירה. אמנם הוא קיבל באהבה את הסבל והרדיפות, אבל לזכותו ייאמר שלא היו לו מדינה וצבא. כניעותו כלפי הגוי באה מחוסר ברירה, אבל לא הייתה בה התבטלות פנימית. להפך, בתוך נפשו היה יהודי גאה, וידע להעריך את היותו יהודי. ואילו אנו מכניעים את עצמנו לגמרי לפני ארה"ב ומדינות אירופה, ומוותרים על אינטרסים חיוניים וקיומיים, מתוך תקווה נאיבית שהכניעה הזאת תזכה אותנו במעט אהדה.

אין עוד מדינה בעולם שהייתה מסכימה להתערבות בוטה כזאת בענייניה הפנימיים. אנחנו באיולתנו יצרנו מצב שבו האמריקנים והאירופים מפעילים פקחים בתוך יישובים יהודיים, ומדינות העולם משגרות אלינו הוראות איפה מותר לנו לבנות ואיפה עלינו להקפיא את הבנייה. במקום לדחות את הלחצים האלה על הסף, אנחנו מנסים להתמקח, לוותר פה ולהיכנע שם, ואיננו מבינים שברגע שנקבע העיקרון, כל השאר הוא רק שאלה של זמן.

חיזוק הזהות היהודית אפוא הוא צורך קיומי. חובה להשריש בלב הדור הצעיר הכרה יהודית איתנה, כדי שיבין את הטעם והמשמעות של הקיום היהודי. כשנחדל מלנהות אחר תרבות הגויים, נדע גם להדוף את לחציהם, ודווקא הדרך הזאת תביא לנו כבוד אמיתי והערכה בעולם.

מעט אלפיים ומאתיים שנים חלפו מאז נס חנוכה, אך למרות מרחק הזמן, החג הזה משקף להפליא את הדילמות העומדות לפתחנו, כאן ועכשיו. ההתמודדות מול התרבות העולמית, המודרנית, והניסיון לשמור על הייחוד היהודי - זה בעצם סיפורו של חנוכה וזה גם האתגר של כולנו.

כדאי לתת את הדעת על היבט שאין שמים לב אליו כל-כך - הזיקה של החירות הרוחנית לחירות המדינית. מאבק החשמונאים לא החל מתוך מניעים לאומיים, ולא נולד בשאיפה לעצמאות מדינית. הוא התפרץ מתוך המצוקה שמנעה מעם-ישראל להישאר נאמן לאמונתו ולדתו, ומטרתו הייתה השגת חירות רוחנית אבל מתוך המאבק למען העצמאות הדתית הושגה בסופו של דבר גם העצמאות המדינית.

## מקור העוצמה

ההיבט הזה בא לידי ביטוי גם בדרך שאנו מציינים בה את נס החנוכה. היה כאן ניצחון צבאי כביר - קומץ לוחמי גרילה הצליחו להביס את הצבא הענק של המעצמה הגדולה ביותר בעולם של אותם ימים. לכאורה, ראוי היה לקשור את הזיכרון הנצחי של החג בניצחון הצבאי. בפועל, הניצחון הצבאי מוזכר בקיצור בתפילת 'ועל הניסים', ואילו המצווה העיקרית של חנוכה שמה את הדגש על אירוע אחר לגמרי - נס פך השמן.

כך ביקשו חז"ל להנחיל לדורות את ההכרה שעיקר המאבק של חנוכה התבטא בצד הרוחני-ערכי, שאותו מסמל פך השמן. המלחמות והניצחונות באו מכוחו של אותו 'פך שמן טהור', אותה נקודה של אמונה עזה ולוהטת בקב"ה, שהתפרצה אז במלוא עוזו. את הנקודה הזאת ראוי לזכור ולהנחיל מדור לדור.

המשכה של ממלכת החשמונאים משקף אמת זו מהכיוון השני. כל עוד הייתה העוצמה הרוחנית בשלמותה, הממלכה פרחת ושגשגה. דעיכתה וקריסתה החלו ברגע שאיבדה את כוחה הרוחני-ערכי ואת עצמאותה התודעתית. כשהחלה הפזילה אחר הממלכות השכנות, לצד

# הלכות חנוכה ולקחייהן

האור של 'בן העלייה' על 'רשות הרבים'.

## ניתנו הכוחות

עוד נקבע ש'הלכה כבית הלל', שמדליקים את הנרות בסדר של 'מוסיף והולך' – בכל יום מוסיפים עוד נר, עוד אור, על מה שהיה אתמול. אמנם זו עבודה גדולה, אבל כבר הבטיחנו חכמינו שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחו של כל אחד ואחת, ומכאן שניתנו לכל אחד ואחת הכוחות למלא את המשימה הזאת בשלמות.

תוספת כוח מיוחדת לכך ניתנה דווקא בדורות האחרונים, שבהם נעשה 'מנהג פשוט', שכל אחד ואחד מדליק חנוכייה לעצמו, ואינו מסתפק בנר אחד ביום, אלא מוסיף נר בכל יום, שזו צורת הדלקה שבזמן התלמוד נחשבה 'מהדרין' מן המהדרין'. הדבר מוכיח שבימינו ניתן לכל יהודי להיות 'מהדרין' מן המהדרין' בכל ענייני התורה ומצוותיה, ואף להאיר את סביבתו באור התורה, עד לאור שיביא את הגאולה האמיתית והשלמה.

(לקוטי שיחות כרך כ, עמ' 632)

מצווה זו מחנכת ומלמדת סדר עבודה חדש, בדרך של 'מוסיף והולך', מוסיף ומאיר.

'מניחו' – המילה הזאת מבטאת קביעות ויציבות. כלומר, עבודת נר החנוכה צריכה להיות בלי 'טלטולים' ושינויים, אלא עבודה קבועה בסדר החיים של יהודי, קבוע בנפשו.

## להאיר בחוץ

'על פתח סמוך... מבחוץ' – חובה לפעול על-פי הכלל הגדול בתורה: "ואהבת לרעך כמוך", ולהביא את אור התורה והמצוות גם אל הזולת, ואפילו אל מי שנמצא 'מבחוץ' – מחוץ לענייני היהדות בכלל. אין להסתפק בכך שבתוך הבית מאיר אור היהדות, אלא יש להאיר גם את העולם שמחוצה לו.

בהמשך לכך ההלכה מוסיפה עוד עניין חשוב: "אם היה דר בעלייה, מניחו בחלון הסמוך לרשות הרבים" – אף אם הוא בדרגת 'בני עלייה', אדם מורם מעם, גם אז הוא חייב להשפיע על הסביבה. עליו למצוא 'חלון' שבאמצעותו יאיר

מי החנוכה מלמדים אותנו הוראות חשובות בעבודת ה', ובמיוחד נרות החנוכה, שעיקר הנס נקבע בהם. כמו-כן ידוע הפתגם: "צריך להקשיב לסיפורם של נרות החנוכה". אך נוסף על כך יש להתבונן בהוראות הנרמזות בניסוח של מצוות נר חנוכה, כפי שהיא מופיעה בשולחן-ערוך: "נר חנוכה, מניחו על פתח הסמוך... מבחוץ וכו'". כל מילה בהלכה הזאת רומזת עניין גדול.

'נר' – הנר עשוי מחומר גשמי, שמן ופתילה וכדומה, אבל כאשר האדם מדליק אותו – הוא מאיר באור הנראה בעיני בשר. אך אין זה אור גשמי בלבד, אלא "נר מצווה ותורה אור" – הנר הזה נהפך לאור של מצווה וקדושה, תכלית הרוחניות.

## עבודה קבועה ויציבה

'חנוכה' – מלשון חינוך, מבטא התחלה של דבר חדש בחגיגות ובהדרת קודש, כפי שהיה בחנוכה המזבח והמקדש בימי החשמונאים. ועם זה, 'חנוכה' יש בו גם משמעות של חינוך ולימוד.

## מן המעיין חנוכה | מאת הרב אליעזר ברוך

על-ידי הדלקת נרות חנוכה על פתח הבית מבחוץ.

(חידושי הרי"ם)

המדרגות הגבוהות של 'מהדרין' מן המהדרין'.

(רבי אברהם מרדכי מנור)

## למשוך קדושה החוצה

"נר חנוכה מצווה להניחו על פתח ביתו מבחוץ" (שבת כא, ב). הגורם לטומאת המקדש היו המתייוונים, שמצאו עניין בקליפה החיצונית, בתרבות חוץ ובעבודה זרה, ומטרת נרות חנוכה היא למשוך את הקדושה אל הנמצאים בחוץ, העומדים מרחוק.

(המגיד מקוזניץ)

## אור בפנים

מובא בפוסקים כי עכשיו מדליקים נרות חנוכה בפנים, מפני שבעקבתא דמשיחא תגבר החוצפה, ורוח הכפירה תהיה בתוך המחנה והיא תנסה להתגבר על לומדי התורה ומקיימיה. לכן מדליקים בפנים, לבטל כוחם מבפנים.

(בני יששכר)

## מידה כנגד מידה

היוונים העזו לפרוץ פרצות בבית המקדש ולטמא את כל השמנים שבהיכל. הם רצו לעשות מרשות היחיד רשות הרבים. עשה הקב"ה מידה כנגד מידה, שתתגלה הקדושה גם בתוך רשות הרבים,

## מהות המלחמה

מלחמת היוונים הייתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", כדברי חז"ל (בראשית רבה): "כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל". כל המלחמה הייתה נגד אלוקות – שילמדו תורה, שיקיימו מצוות (ה'משפטים' וה'עדות'), ובלבד שלא יזכירו שהיא תורת ה', ושהמצוות הן חוקי רצונו יתברך; שלא להזכיר תורה ובמצוות את העניין האלוקי.

(היום יום)

## נרות הניצחון

על הפסוק "וחושך על פני תהום" המדרש אומר: "זו מלכות יוון". לכן כשבני-ישראל נגאלו וניצחו את היוונים נעשה הנס על-ידי נרות, ונקבע יום טוב של חנוכה.

(שפת אמת)

## לדלג למעלה

בהלכות חנוכה השולחן ערוך מתחיל לפרט מיד את דין 'מהדרין' מן המהדרין', בטרם הציג את הדין הפשוט ודין 'מהדרין'. שכן בחנוכה אפשר להגיע למדרגות גבוהות אף שלא בסדר הרגיל והטבעי. בחנוכה אפשר לקפוץ היישר אל

## אמרת השבוע

### תענוג אמיתי

באחד מימי החנוכה פתח רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב את דלת חדרו ונכנס לפתע לבית המדרש, באותה שעה ישבו שם כמה חסידים ושוחחו על דא ועל הא. הצדיק פנה אליהם ושאלם על נושא שיחתם. הם התיישבו לענות והחרישו.

הוסיף הצדיק ושאל שוב במה עסקו. נאלצו החסידים להודות שאחד מהם תיאר את רוב עושרו של הגרף פוטוצקי, את יופי ארמונו ואת רוב תענוגותיו ושעשועיו.

הוריד הצדיק את ידו בתנועת ביטול ואמר: "וכי פוטוצקי זה ידע מהי הדלקת נר חנוכה?! אם כן, אין לו שום מושג בטיבו של תענוג אמיתי".

# זכות הסבא

הימים ימי מלחמת השחרור. קרבות עזים עדיין ניטשו בין יהודים לערבים. גם לאחר הכרזת האו"ם על הפוגה (ב-19 ביוני), הפרו זאת הערבים שוב ושוב. היהודים לא קיבלו זאת בשתיקה והשיבו מלחמה שעה, עד הכניעת הערבים, דבר שהניע אותם לחתום עם ישראל על הסכם שביתת נשק.

בשלב הזה החליט האו"ם לשגר פקחים מטעם ועדה מיוחדת. מתפקידם היה לקבוע ולשרטט מפה חדשה של גבולות הארץ על-פי המצב בשטח, לפי האחיזה והשליטה המעשית של היהודים ולהבדיל הערבים.

משה מושקוביץ, אז צעיר בן 31 מקיבוץ שדה אליהו, ופעיל נמרץ בשורות ה'הגנה', חווה אז את נס חייו. הקיבוץ הדתי שדה אליהו שבעמק בית שאן, שמשה וסטלה אשתו נמנו עם מייסדיו, היה אז מוקף כפרים ערביים עוינים. כשני קילומטרים מהקיבוץ שכנה גבעה ששמה בערבית תל אתום, ובעברית תל תאומים, אשר הייתה חשיבות עליונה להיכללותה בשטח היהודי. מיקומה הגבוה העניק לה ערך אסטרטגי רב, בהיותה חולשת על הסביבה כולה. אולם בימים שגרתיים לא הייתה בה נוכחות.

במפקדת ה'הגנה' התקבלה החלטה להרחיק את הגבול ולהציב בגבעה כוחות ישראלים. המשימה הייתה לשחות על התל בשעה שיבואו פקחי האו"ם, וכשיראו את הנוכחות הישראלית במקום ייאלצו לכלול את התל עם הקיבוץ.

בבוקר יום ששי, כ"ג בתמוז תש"ח, עם קבלת הידיעה על כוונת פקחי האו"ם להגיע לאזור, נשלח כוח מיוחד לתפוס שליטה בראש התל. אחד מאנשי היחידה היה משה מושקוביץ.

בהגיעם אל התל טיפסו חברי הכוח אל הגבעה ותפסו שליטה בראשה. חלפו כמה שעות של המתנה ללא כל התרחשות, ולאחר התייעצות עם הממונים נתקבלה ההוראה לחזור ולשוב אל התל ביום ראשון.

אותו יום ראשון היה יום קיץ לוהט. היחידה יצאה שוב למשימה. הדרך עברה בקלות, אולם כאשר התקרבו אל הגבעה והחלו לטפס עליה, כוונה להם הפתעה כואבת: אש תופת נורתה אליהם, בצפיפות וברצחנות, מכוח אויב שהתמקם בפסגת התל. בדיעבד

התברר כי במוצאי שבת הגיע למקום כוח משלוח עיראקי, התגנב אל התל והתבצר בו.

מושקוביץ עדיין היה בראשית הטיפוס אל הגבעה. מיד כשקלט את הנעשה לגלג את עצמו כלפי מטה, והצליח להגיע למרגלות התל ללא פגע. מכאן

החל לזחול על חונו, צמוד לקרקע ככל יכולתו, מלחך עפר ממש, ולידו שורקים הכדורים ללא הרף.

בשטח המישורי הפתוח והחשוף היו אנשי היחידה כמנוחים על מגש לכדורי האויב. הקליעים עברו כל העת מעל ראשם, ניפצו סלעים לרסיסים וערמו

## לומדים גאולה | מאת מנחם כרוז

### בשמן קדשי משחתי

**ג**ואל ישראל בגאולה האחרונה נקרא 'משיח'. בפשטות הכוונה למשיחה בשמן, כמו שנאמר (תהילים פט, כא): "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי". אמנם כל מלכי בית-דוד נושאים עמם את המעלה הזאת של המשיחה ב'שמן המשחה', אבל דווקא הגואל האחרון נקרא על שמה. מכאן שהשמן מבטא את מהותו הפנימית.

על משמעותו הרוחנית של השמן אפשר לעמוד מתוך התבוננות באירועי חנוכה. בחנוכה היה ניצחון גדול ביותר של עם-ישראל על היוונים, אולם כאשר הגמרא (שבת כא, ב) שואלת "מאי (מהו) חנוכה?", אין היא מזכירה כמעט את ניצחון המלחמה ומתמקדת בנס פך השמן: "כשנכנסו יוונים להיכל, טימאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית-חשמונאי וניצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, שהיה מונח בחותמו של כוהן גדול; ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים".

#### טרת השמן

בתורת הקבלה והחסידות השמן מסמל את החכמה. למעשה הדבר רמוז גם בגמרא (מנחות פה, ב): "מתוך שרגילים בשמן זית, חכמה מצויה בהם" - הרי לפנינו הקשר בין שמן לחכמה. שמן בעם-ישראל מסמל את חכמת התורה - כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים". וכאן נטושה המלחמה בין עם-ישראל ליוונים - על טרתה של חכמת התורה.

מאבק זה בא לידי ביטוי בכך שהיוונים "טימאו כל השמנים". ההקפדה של עם-ישראל להדליק את המנורה בשמן טהור, אין בה לכאורה היגיון. לו היו אוכלים את השמן או אפילו מקריבים אותו על-גבי המזבח, יש מקום לדבר על טומאה וטהרה; אך כאשר השמן משמש למאור בלבד - וכי יש הבדל בין אור של שמן טהור לאור של שמן טמא? הרמב"ם אומר שטומאה וטהרה בכלל "אינם מדברים שדעתו של אדם מכרעתם, והרי הם מכלל החוקים". על-אחת-כמה-וכמה שההקפדה על הדלקת המנורה בשמן טהור דווקא היא דבר על-שכלי לחלוטין. נגד זה התקוממו היוונים - נגד היסוד העל-שכלי שיש בשמן של עם-ישראל, קרי: בחכמת התורה.

#### מהות המאבק

אולם היהודים ידעו שיש לשמור על טרתו של השמן. אמנם התורה היא חכמה, ובתור שכזה היא נתפסת ככלי השכל. היא עצמה אף מחייבת ללמדה ולהבינה כשם שלומדים ומבינים כל דבר-חכמה: צריך ללמוד, להתעמק, להקיש דבר לדבר, להקשות, לתרץ וכו'. כשרב פוסק הלכה, הוא חייב לנמקה בשכל ובהיגיון; אבוי לו אם יפסוק הלכה על-פי השראות 'על-שכליות'.

אף-על-פי-כן יש בתורה יסוד על-שכלי מובהק. יהודי שלומד תורה יודע, שהצד המובן והמושג בתורה אינו אלא חלק ממהותה. התורה, במהותה האמיתית, היא חכמתו של הקב"ה, שלמעלה לגמרי מהשכל ומההבנה האנושיים; אלא שהקב"ה הליבש את חכמתו העצמותית בלבוש שכלי, שאף אנו נוכל להבינה ולתפסה בשכלנו. הכרה זו משנה מהותית את גישתו של יהודי לתורה. אין הוא ניגש אליה כאל כל חכמה ושכל. יש בגישתו יסוד של קדושה, של התבטלות, של טהרה.

דבר זה לא יכלו היוונים לקבל. הם ביקשו לראות בתורה חכמה ושכל ככל החכמות. הם טימאו את השמן, המסמל את התורה. ניצחון החשמונאים הוא ניצחון הקדושה והטהרה, ולאורם אנו לומדים תורה ומקיימים מצוות עד היום הזה.

יסוד זה שבתורה ובמצוות הוא שיתגלה על-ידי משיח-צדקנו. בגאולה תתגלה פנימיות הדברים והכול יראו את המהות האלוקית שבכל דבר, שזה עניינו של השמן. שמן גם רומז ל'רזין דרזין' (סודי-סודות), שאף דבר זה יתגלה על-ידי משיח. לכן שמו העיקרי הוא 'משיח', על שם השמן.

ערמות חול. מבט אחד הצידה, המחיש למשה את התמונה הנואבת. מפקדו הטוב אדם אנשל, נורה ונהרג. כך גם חברו, מרקו (מרדכי) מורפורגו, שהרים לרגע את ראשו כדי לבחון את השטח. הירי הממושך והמסיבי לא הותיר איש שלם. כל חבריו נפגעו, מי קל ומי בינוני, והרגעים הקשים נדמו לנצח.

בתוך התופת הזאת הוסיף משה לזחול, סנטימטר אחר סנטימטר, חשוף לגמרי לכדורים השורקים כל העת לידו, אך אף אחד מהם אינו פוגע בו. תשוש לגמרי הגיע אחרי כמה שעות של זחילה לשטח 'מט', שאליו לא הגיעו כדורי האויב. הוא קם על רגליו כלא-מאמין, התנער ופתח בריצה לעבר הקיבוץ.

המלחמה הסתיימה. תל אתום, הגבעה שהייתה גיא צלמוות לחבריו, נהפכה לגבעת חמד, שעליה הוקם, לימים, היישוב תל-תאומים. במקום הכפרים הערביים שמסביב הוקמו המושבים: רחוב, שדי תרומות ורוויה. אולם בכל פעם שהיה מושקוביץ עובר ליד הגבעה, היה מהרהר ושואל את עצמו את חידת חייו: מי הסיט את הכדורים מעליו באותה שעה קשה? כיצד נותר יחיד מכל חבריו שלא נפגע?

מושקוביץ ידע כי מאחוריו אילן יוחסין נכבד. סביבו היה רבי צבי-הירש-אלימלך שפירא מדינוב, בעל 'בני יששכר', המפורסם כפועל ישועות, והנודע בכתביו הרבים. יום בהיר אחד עיין מושקוביץ בספריו של סבו הגדול, וגילה תפילה קטנה, הנאמרת בעת הדלקת נרות החנוכה, שסביבו ניסח בעצמו. פתאום הבין את חידת חייו. וכך נאמר בתפילה:

"הנני מכוון בהדלקת נר חנוכה לקיים מצוות בוראי כאשר ציוונו חכמינו ז"ל... ובכן יהי רצון מלפניך... שיהיה חשוב ומקובל ומרוצה לפניך מצוות הדלקת נר חנוכה, כאילו כיוונתי כל הכוונות שכווננו הכוהנים משרתי השם בעת אשר הערו נפשם בשביל כבוד שמך הגדול, הגיבור והנורא.

"ואתה ברחמיך הרבים עוררת נְצַחְך עליהם, לנצח את אויביהם ולנצח על מלאכת בית ה'... ובזכות המצווה הזאת תזכנו לנצח את אויבינו ולנצח על מלאכת בית ה'..."

המילים כאילו הביזקו לנגד עיניו בברק מיוחד - "תזכנו לנצח את אויבינו". לפתע היה ברור: זו הייתה זכותו של הסבא, וזכות מצוות הדלקת נרות חנוכה שבעבורה תיקן תפילה זו, והיא שעמדה לו בשעת צרה.

(על-פי הספר 'פה בארץ חמדת אבות', מאת מנחם מיכלסון)

# הרב הצבאי של 'צבא אנדרס'

סת"ם. הוא כתב פרשיות לתפילין ואף כתב מזכרונו קטעי תפילה, ששימשו את החיילים, מספר הרב רוזנברט.

## השם עמכם

הוא היה מבקר את החיילים היהודים שאושפזו. "הייתי יושב ואומר איתם קטעי תפילה, והם היו חוזרים אחריי מילה במילה. התפילות הקלו את סבלם. ניהלנו רישומים של הנפטרים, כדי למנוע בעיות עגינות. את הרישומים האלה עשינו בעמודים ריקים בתוך ספרי תעמולה סובייטיים, שקנינו בזול".

לאחר זמן הוחלט להעביר את הצבא הפולני למזרח התיכון. הם הגיעו לאיראן, ושם הוזמנו החיילים היהודים לבתי התושבים והתארחו אצלם לסעודות שבת וחג. משם העבירו אותם לארץ-ישראל. "כשחצינו את הגבול היינו כחולמים", מתרגש הרב רוזנברט. "צעדנו בשדות הארץ, ופתאום ראינו חקלאים יהודים שעובדו את שדותיהם. בירכתי אותם בברכתו של בועז: 'השם עמכם'. הם נדהמו. התחלתי לומר פסוקים וקטעי משניות, ותדהמתם גדלה שבעתיים".

## שערוייה מדינית

במהלך שהייתם חוללו החיילים היהודים שערוייה מדינית. הם ביקרו בכותל המערבי, והערבים הפיצו שמועה שיהודים עלו לכבוש את הר-הבית בכוח צבאי חמוש. "המפקדה הפולנית קיבלה מחאה

הרב פינחס רוזנברטן עבר את גיל תשעים, אך זיכרונו חד כתער. כשהוא מספר את הסיפור המפתיע על ימי היותו הרב הצבאי של צבא פולין, בימי מלחמת-העולם השנייה, המושג 'גבורה' מקבל משמעות חדשה. הוא שירת בצבא הזה בדרגה המקבילה לסגן-אלוף.

הצבא הזה, המכונה 'צבא אנדרס', על שם מפקדו הפולני, הוקם בעקבות פלישת הנאצים לברית-המועצות. פולין כבר חולקה קודם לכן בין גרמניה הנאצית ובין ברית-המועצות. יותר ממיליון חיילים ואזרחים פולנים, כשליש מהם יהודים, נאסרו והוגלו למעמקי רוסיה. רובם נכלאו והועבדו בפרך. אבל כשפלשה גרמניה לברית-המועצות, נחתם הסכם בין הממשלה הפולנית הגולה ובין הסובייטים, ובעקבותיו שוחררו האסירים הפולנים והוקם צבא פולני אוטונומי, שהיה אמור להצטרף לבוא היום למלחמה נגד גרמניה.

## כתב מהזיכרון

הרב רוזנברטן היה בין הפליטים שנמלטו מזרחה, לאזור הכיבוש הרוסי. כשהוכרז על הקמת הצבא הפולני, החליט להתגייס לשורותיו. "לפני המלחמה שימש כנ"דודי, הרב שטיינברג, רב צבאי בצבא הפולני, והוא נרצח בידי הנאצים. החלטתי להתגייס ולמלא תפקיד זה בצבא החדש", הוא מספר.

כרב צבאי היה אמור לדאוג לשירותי דת, אבל תשמישי קדושה לא היו בהישג-יד, לנוכח הרדיפה של השלטון הקומוניסטי את דת-ישראל. "היה לנו חייל, הרב פינחס טמפלר, שידע את מלאכת כתיבת

## פינת ההלכה | מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי עומר

### נר חנוכה בערב-שבת

שאלה: כשהיום הראשון של חנוכה חל בשבת, מקדימים ומדליקים את הנר ביום שישי לפני השקיעה. איך אפשר לברך "שהחיינו... והגיענו לזמן הזה", בשעה שעדיין לא התחילו ימי החנוכה?

תשובה: ביום שישי יש להדליק לכתחילה את נר חנוכה סמוך ככל האפשר לזמן הדלקת נרות שבת (ורבים נוהגים בירושלים להדליק בקביעות כזאת את נרות השבת 25 דקות לפני השקיעה, ולא 40 דקות כמנהגם בכל שבת), ובשעת הצורך מדליקים מבעוד יום, אבל רק אחרי 'פלג המנחה' (בתל-אביב: 15:27).

חובה ליצוק די שמן או להכין נרות גדולים, כדי שידלקו לפחות חצי שעה אחרי צאת הכוכבים (היינו כשעה וחצי אחרי שעת הדלקת נרות שבת). הנרות הקטנים הקרויים 'נרות חנוכה' אינם מתאימים לערב שבת. מכיוון שחז"ל תיקנו להדליק את הנר בערב שבת בשעה

זו, הרי זה זמן ההדלקה, ולכן אומרים "לזמן הזה". אחריים כתבו שלעניין זה "הכשר מצווה - כמצווה".

עדיף להתפלל מנחה קודם הדלקת נרות החנוכה (כנרות המקדש שהודלקו אחרי תמיד של בין-הערביים), אבל אין להתפלל ביחיד לצורך זה.

מדליקים תחילה נר חנוכה ואחריו נר שבת, הן מפני שהסדר הרוחני הוא שנת שבת קודם, הן מפני שמדליקים נר חנוכה גם בשליחות האיש, ועדיף לעשות זאת בטרם קיבלה שבת. אם הזמן דחוק, ידליק האיש והננות נרות שבת מיד לאחר שהדליק הבעל נר חנוכה אחד (למשל, בערב השבת הבאה), וכשהזמן דחוק עוד יותר תדליק לפניו או במקביל לו, ולא תמתין. בבית-הכנסת מדליקים נר חנוכה לפני תפילת מנחה, ואם הזמן דחוק, אפשר להדליק עם הברכות גם קודם שהגיע מניין, על סמך הקהל שעתיד להתאסף אחר-כך.

מקורות: שו"ע ונ"כ סי' תרעט, ופסקי תשובות שם. 'מצות נר איש וביתו' סימן י' והערות א"ב. נטעי גבריאל פמ"ד הערה י, פסקי תשובות סי' תרעז הערה ו' 33.



הרב רוזנברטן. שירותי דת בימים של רדיפת הדת

חרפה מאוד מהנציב העליון הבריטי. ננזפנו כהוגן, והזהרנו שלא לעשות סיורים מסוג זה בעתיד", הוא מחייך.

חיילים יהודים רבים ערקו בשלב הזה מיחידותיהם ונשארו בארץ. הרב רוזנברטן החליט להישאר עם חייליו עד הסוף. עם תום המלחמה עלה לארץ וקבע את ביתו בשכונת רחביה בירושלים. כאן היה מחנך ומנהל בתי-ספר תיכוניים. הוא יצא בשליחות הסוכנות היהודית לאוסטרליה, להקים רשת מוסדות דתיים, וגם היה שותף בהקמת בית-הכנסת הנשיא ברחביה.

## ברכות וישועות

רבים נושעו מברכותיו הקדושות של הרבי מליובאוויטש.

גם כיום אפשר לעלות ולהשתטח על 'הציון' הקדוש של הרבי, ולשלוח מכתבים ל'ציון' לבקשת ברכה.

ohel chabad lubavitch, 226\_20 Francis

Lewis Blvd. Cambria Heights, N.Y 11411

Tel: 1-718-723 4545, Fax: 1-718-723 4444

www.ohelchabad.org

# שולחן שבת

לכל התורה בכרך אחד

שלוש שיחות לכל פרשה, מאוצר שיחותיו של הרבי מליובאוויטש

להזמנות: טל' 1-718-6041020